

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Makedonskt motstånd mot bulgariska krav:

En kvalitativ innehållsanalys av hur motstånd framställs och förändras i politiska uttalanden under Nordmakedoniens EU-medlemskapsprocess

Författare: Andrea Cvetkovska
Handledare: Anna-Karin Eriksson
Göteborgs universitet, Institutionen för Globala Studier
Examensarbete för kandidatexamen i Globala Studier
Ordantal: 11620
Vårtermin, 2025

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	5
1.1 Bakgrund och Problemformulering.....	5
1.2 Syfte och forskningsfråga.....	8
1.3 Avgränsningar.....	8
2 Tidigare forskning.....	9
2.1 Ontologisk säkerhet i Nordmakedonien.....	9
2.2 Nationell identitet i Nordmakedonien.....	11
2.3 Nordmakedoniens rätt till självbestämmande.....	12
2.4 Sammankoppling och bidrag.....	13
3 Teori.....	14
3.1 Poststrukturalism, makt och subjekt.....	14
3.2 Inre och yttre gränsdragning.....	15
3.3 Makt/vetande.....	16
3.4 Diskurser, nationell identitet och nationalism.....	16
3.5 Makt som motstånd.....	18
4 Metod.....	19
4.1 Metod för datainsamling.....	19
4.2 Metod för dataanalys.....	20
4.3 Pålitlighet i kvalitativ forskning.....	22
4.4 Kritisk reflektion om dataanalysen.....	24
4.5 Etiska överväganden.....	24
5 Resultat och analys.....	25
5.1 Motstånd genom skydd av makedonsk identitet och språk.....	25
5.1.2 Diskursen om självbestämmande.....	25
5.1.3 Motstånd genom nationalistisk diskurs.....	27
5.2 Motstånd genom diplomati och konfrontation.....	28
5.2.2 Diplomatisk diskurs om historia.....	30
5.2.2 Motstånd genom konfrontation.....	31
5.2.3 Motstånd genom etablering av offerskap.....	32
5.3 Motstånd eller acceptans gällande grundlagsändring.....	32
5.3.1 Diskursen om acceptans för makedonsk grundlagsändring.....	33
5.3.2 Diskursen om makedonska respektive bulgariska minoriteter.....	34
6 Diskussion.....	35
7 Källförteckning.....	38

Abstract

This study focuses on examining how Macedonian resistance to Bulgarian demands has been represented and changed in North Macedonia during its EU integration process. The study is conducted through a qualitative content analysis where political statements from previous and current prime ministers are analysed, more specifically during the period from 2020 until today. The qualitative content analysis is used to categorize different representations of resistance and to identify themes that appear in the political prime minister's statements. The three themes found based on the analysis are: resistance by protecting the national Macedonian identity and language, resistance through diplomacy and confrontation and resistance through constitutional revision. Using Foucault's theory of power as resistance I argue for how resistance can be presented through different discursive practices all of which establish different knowledge that legitimizes the prime minister's resistance to the Bulgarian demands. The results show that resistance was articulated diplomatically until 2024, whereas today it is represented in a confrontational manner. The results also show different resistance strategies when it comes to the theme of national identity and constitutional revision. Furthermore, the study shows that these various resistance strategies have affected the development of North Macedonia's path to the EU, with more progress made before 2024 than today.

Keywords: North Macedonia, EU-membership, Bulgarian demands, resistance, national identity, diplomacy, confrontation, Macedonian constitution, discourse.

Tack!

Ett stort tack till min handledare Anna-Karin Eriksson för den värdefulla hjälpen och betydelsefulla feedbacken under hela skrivprocessen av kandidatuppsatsen. Ett stort tack även till min familj som alltid har varit mitt största stöd!

1 Inledning

Första kapitlet beskriver uppsatsens forskningsproblem och bakgrund. Syftet och forskningsfrågan presenteras här. Vidare motiveras de avgränsningar som har gjorts.

1.1 Bakgrund och Problemformulering

Nordmakedonien ansökte om EU-medlemskap 2004 vilket innebar att landet fick status som kandidatland. Under denna period uppstod utmaningar som har motverkat landets anslutningsförhandlingar. Den huvudsakliga utmaningen var kravet på godkännande från samtliga EU:s medlemsstater för att anslutningsförhandlingen ska kunna inledas (Portal, 2024). Sedan grannlandet Grekland upphävde sitt veto år 2019, fortsatte det andra östra grannlandet Bulgarien att lägga ett nytt veto gällande det potentiella EU-medlemskapet (Brey, 2023). Bulgarien var det första landet som erkände Nordmakedoniens självständighet. Däremot erkänns inte det makedonska språket och etniciteten. Detta agerande speglar de bilaterala relationerna mellan länderna som präglas av spänningar. Slutligen utövade Bulgarien sin vetorätt och blockerade landets anslutning till EU (Đukanović, 2019, s. 93).

Nordmakedonien var isolerat och hade flera konfliktfyllda dispyter med sina grannar fram till 2016. Som en reaktion på detta inleddes en intensiv dialog mellan myndigheterna och oppositionen kring den pågående inrikespolitiska krisen. Från år 2006 till 2017 styrdes landet av högerpartiet VMRO-DPMNE (Makedonska inre revolutionära organisationen-Demokratiskt parti för makedonsk nationell enhet) som avstod från relevant offentlig debatt om de bilaterala tvisterna och försökte blockera alla möjliga avtal med grannländerna. Den intensiva dialogen resulterade i en överenskommelse om att genomföra ett parlamentsval i slutet av 2016. Vid valet säkrade det oppositionella SDSM (Makedoniens socialdemokratiska union), lett av Zaev den parlamentariska majoriteten och vann valet 2017. Den dåvarande premiärministern Zaev betonade vikten av att förbättra Nordmakedoniens relationer med sina grannländer (Đukanović, 2019, s. 96-97).

Efter regeringsskiftet prioriterade den nya regeringen EU-förhandlingarna genom att sträva efter att förbättra relationen med grannlandet Bulgarien. Den 1 augusti 2017 undertecknade den dåvarande makedonska statsministern Zoran Zaev och dåvarande bulgariska statsministern Boyko Borisov vänskapsfördraget "Treaty of friendship". Detta ansågs leda till en närmare relation mellan regeringarna. Kommissionens syfte var att lösa de historiska tvisterna om huruvida den anti-osmanska frihetskämpan Goce Delcev var bulgar eller makedonier, om Ilinden Upproret år 1903 var föregångaren till det självständiga Nordmakedonien eller ett försök till förenig med Bulgarien samt om Tsar Samuils kortlivade imperium var bulgariskt eller inte (Brunnbauer, 2022, s. 731).

Frågan om en gemensam historia utgjorde det största hindret för att slutföra vänskapsfördraget. Av denna anledning inrättades en likvärdig gemensam kommitté för historiska frågor. Deras arbete skulle vara objektivt och baserat på evidensbaserade historiska källor. Offentliga uttalanden från bulgariska tjänstemän bekräftade att det fanns en politisk dimension i kommittén (Panov, m.fl., 2021, s. 226). Reaktionerna från den makedonska kommittén överensstämde med det politiska sammanhanget som omgärdade avtalet. Detta gav upphov till motstridiga åsikter och konsekvenser för den nationella berättelsen och identiteten. De flesta av de makedonska historikerna tyckte att vänskapsfördraget legitimerade den välkända inställningen att avvisa den makedonska nationen som en konstruktion av Tito under Jugoslavien (Panov, m.fl., 2021, s. 231).

2019 vann Bojko Borisov valet i Bulgarien. Därefter presenterades en ny omgång bulgariska krav gällande Nordmakedoniens EU-förhandlingar som fokuserade på språk och kulturell identitet. (Brunnbauer, 2022, s. 723). Samma år stod Nordmakedoniens anslutningsförhandlingar på dagordningen i Europeiska rådet. På mötet antog det bulgariska ministerrådet en ny lista med krav på vad Nordmakedonien förväntades uppfylla för att grannlandet skulle upphäva vetot. Den bulgariska ståndpunkten var att de inte kunde tillåta Nordmakedoniens EU-inträde, eftersom makedonska regeringen främjade en ideologi som är anti-bulgarisk. Dokumentet som presenterades innehöll en förteckning över bulgariska angelägenheter som handlade om historieskrivning, språk och nationell identitet. Sammanfattningsvis var Bulgariens högsta krav att omvärlden skulle erkänna Bulgariens tolkning av Nordmakedoniens identitet och historia. Den makedonska tolkningen om historien som framträdde efter skapandet av den makedonska republiken inom Jugoslavien 1944 kategoriseras som antibulgarisk ideologi. Enligt det bulgariska perspektivet existerade

inte det makedonska folket före 1944 utan endast det bulgariska. Detta perspektiv innebär att endast ett land kan vara bärare av historien, vilket leder till att Nordmakedoniens historia fram till 1944 betraktas som en del av Bulgariens historia (Brunnbauer, 2022, s. 725-726).

Under 2022 återupptogs kommissionens möte efter etablerandet av en närmare politisk relation mellan de bulgariska och makedonska regeringarna. Den nya bulgariska premiärministern Kiril Petkov visade ett intresse för kompromiss (Brunnbauer, 2022, s. 733). Frankrike bestämde sig även för att engagera sig och medla i Nordmakedoniens EU integration, eftersom bilaterala tvister alltid har varit ett problem som har förhindrat europeisk integration. Det franska förslaget krävde att Nordmakedonien skulle ändra sin grundlag genom att inkludera skydd av den bulgariska minoritetens rättigheter (Kamberi, 2023, s. 73). Detta krav möttes av ett starkt motstånd från det makedonska nationalkonservativa partiet VMRO-DPMNE som protesterade och blockerade reformerna. Detta ledde till frustrationer och besvikelser över hela landet (Brey, 2023).

Efter årtionden av utmaningar på vägen mot EU har Nordmakedonien ännu inte lyckats nå stora framsteg mot sitt historiska mål. Trots att den makedonska socialdemokratiska unionen (SDSM) gjorde kontroversiella kompromisser under sin tid i regeringsställning misslyckades de med att uppnå större framgångar. Som ett resultat av detta föll partiet, och efter 8 år i opposition återvände VMRO-DPMNE till makten. Efter parlamentsvalet den 8 maj 2024 vann partiet VMRO-DPMNE och regeringen styrs nu av Hristijan Mickoski. Regeringen har ännu inte visat vilja att genomföra ytterligare reformer i linje med EU. EU har erbjudit en potentiell lösning genom grundlagsreformen som kan öppna vägen framåt efter tvisterna med Bulgarien. Den nuvarande makedonska regeringen har endast verkat i en kort period men har inte visat stöd för de nödvändiga grundlagsreformer som handlar om att erkänna den bulgariska minoriteten i landet (Zweers, 2024, s. 1-3).

1.2 Syfte och forskningsfråga

Syftet med studien är att öka förståelsen och bidra med kunskap om hur motståndet mot de bulgariska kraven har framställts och förändrats i Nordmakedonien i relation till EU-integrationsprocessen. För att uppnå syftet kommer jag att analysera och jämföra politiska

uttalanden om hur motstånd har förändrats i Nordmakedonien under 2020 fram tills idag. Studien görs för att belysa förändringar under en viss tidsperiod i syfte att följa upp landets tidigare och nuvarande läge gällande EU-anslutningsförhandlingarna. Studien genomförs genom en kvalitativ innehållsanalys där politiska uttalanden analyseras från tidigare och nuvarande statsministrar. Analysen genomförs genom att kategorisera olika framställningar av motstånd samt identifiera teman i de politiska statsministerns uttalanden. Foucaults teori om diskurs och makt används som analytiskt verktyg för att synliggöra hur motståndet framställs och förändras. För att uppnå syftet kommer följande forskningsfråga att besvaras:

1. Hur har motstånd framställts och förändrats mot bulgariska krav i relation till Nordmakedonien under landets EU-förhandlingar från 2020 tills idag?

1.3 Avgränsningar

Uppsatsen är avgränsad till att endast fokusera på Nordmakedoniens perspektiv på motstånd. Detta betyder att perspektiv från de bulgariska statsministrarna om Nordmakedoniens EU-medlemskap utesluts. Anledningen till att bulgariska uttalanden exkluderas är på grund av att Bulgarien inte har haft någon stabil regering. Flera statsministrar har bytts ut under de senaste åren, vilket kräver en väldigt omfattande analys för att resultatet ska kunna presenteras på ett relevant sätt. Tidsbristen leder till svårigheter att samla in och granska ett omfattande material. Den andra orsaken är språkliga begränsningar att söka efter och analysera material på bulgariska. Översättningar skulle ta mycket tid vilket ökar risken att studien inte kan genomföras i sin helhet. Nordmakedonien har haft få statsministrar under de senaste fem åren vilket leder till att materialet blir tydligt avgränsat. När det gäller de makedonska politiska uttalandena krävs ingen översättning eftersom makedonska är mitt modersmål.

En annan avgränsning som har gjorts är tidsperioden. Tidsperioden som har valts är från 2020 fram till idag. Anledningen till detta val av tidsperiod är att under 2020 skedde en plötslig vändning i bulgariska krav gällande det makedonska EU-medlemskapet. Under 2020 valde Bulgarien att ytterligare blockera Nordmakedonien genom att utöva sin vetorätt inom EU.

Detta gjordes trots det fredliga vänskapsavtalet som undertecknades år 2017. Därför blir denna period intressant att undersöka och analysera. Orsakerna till att jag valde att enbart fokusera på statsministrarnas perspektiv är att dessa personer uttalar sig ofta i medier. Statsministrarna är också makthavare i processen och har maktpositionen att framställa motstånd.

2 Tidigare forskning

Andra kapitlet presenterar tidigare forskning om makedonskt identitetsskapande. Detta i syfte att positionera uppsatsen i relation till tidigare forskning. Kapitlet struktureras utifrån anspråk på ontologisk säkerhet, identitet och rätten till självbestämmande. Varje underrubrik avslutas genom att identifiera den forskningslucka som uppsatsen är avsedd att uppfylla. I slutet av kapitlet diskuteras även hur de tidigare presenterade studier hänger samman samt tydliggör denna studies bidrag.

2.1 Ontologisk säkerhet i Nordmakedonien

Forskningen om ontologisk säkerhet har främst fokuserat på hur stater kämpar för att bevara en stabil självbild och identitet, med det saknas studier om hur ontologisk säkerhet skyddas diskursivt. Mitzen (2006) definierar ontologisk säkerhet som ett analytiskt begrepp som förklarar att stater inte enbart strävar efter fysisk säkerhet, exempelvis att bevara sin territoriella integritet utan även efter att upprätthålla en stabil identitet. Anledningen till detta är att medlemmarna i en stat har behov av ontologisk säkerhet. En viktig del i samhället är identiteten samt förmågan att kunna särskilja sin identitet från andras. Ett sätt att bevara gruppidentitet är att ha relationer till andra grupper. Dessa mellanstatliga relationer bidrar till identitetens integritet, vilket i sin tur ger individen ontologisk säkerhet. Om en stat förlorar sin självbild kan detta hota medlemmarnas ontologiska säkerhet. Därför kommer staten att vara motiverad att bevara sin nationella identitet (Mitzen, 2006, s. 351-352). I en annan studie använder Jekic (2024) begreppet ontologisk säkerhet för att empiriskt diskutera Nordmakedoniens fall, där förståelsen av begreppet ontologisk säkerhet utmanas genom EU:s förhandlingsprocess. Han visar att denna process inte leder till försoning eller till stabila

relationer med Bulgarien. Nordmakedoniens väg till EU formas istället av konflikter med medlemsstater som direkt utmanar den makedonska identiteten. Detta medför polarisering mellan politiska partier samt oro bland allmänheten som slutligen leder till protester och minskat stöd för EU (Jekic, 2024, s. 60). Jekic menar att det bulgariska vetot påverkade EU:s roll som tillhandahållare av ontologisk säkerhet (Jekic, 2024, s. 70). Resultatet av studien visar att EU-medlemskapet uppfattades inte längre som en process som skapar ontologisk säkerhet genom samarbete med andra. De bulgariska kraven på den makedonska identiteten förvandlade processen till ett hot och förlorade sin legitimitet. Detta ledde till misstänksamhet om det är säkert för Nordmakedonien att bli EU-medlem eftersom medlemskapet uppfattades som ett hot mot den makedonska identiteten (Jekic, 2024, s. 75).

Jekic (2024) tillämpar ontologisk säkerhet i sin studie där han förklarar varför motstånd uppstår och hur ontologisk säkerhet påverkar motståndet i Nordmakedonien. Mitzen (2006) har en mer teoretisk ingång till begreppet ontologisk säkerhet genom att belysa statens behov av en stabil självbild. Ontologisk säkerhet är relevant för denna uppsats eftersom den illustrerar teman som framträder i politiska uttalanden. Både tidigare studier saknar en diskussion om hur motstånd framställs genom diskursiva praktiker i politiska uttalanden. Denna studie syftar därför på att fylla denna kunskapslucka genom att använda Foucaults diskursteori som inte tidigare har använts i forskningen om ontologisk säkerhet. Foucaults diskursteori används för att undersöka hur ontologisk säkerhet skyddas genom språket. Analysen av politiska uttalanden bidrar med ny kunskap genom att visa hur motstånd skapas inom diskurser och språk för att bevara ontologisk säkerhet i praktiken. Tidigare forskning har fokuserat på att analysera säkerheten och förklara varför den uppstår, men det saknas en detaljerad analys av hur politiska aktörer skapar diskurser för att stärka den ontologiska säkerheten. Denna studie bygger vidare på Mitzen (2006) och Jekic (2024) antaganden i en analys av hur motstånd framställs diskursivt.

2.2 Nationell identitet i Nordmakedonien

Dambrauskas och Baradziej (Dambrauskas & Baradziej, 2021, s. 156) har analyserat hur nationell identitet konstrueras och praktiseras i Nordmakedonien. Deras resultat visar på ett problem kopplat till erkännandet av den makedonska identiteten. Intervjupersonerna var frustrerade över faktumet att Nordmakedonien inte erkänns som en enhet med egen identitet av andra länder. Viljan att kontrollera sin egen identitet har gett upphov till ett identitetsskapande som grundar sig i gränsdragningen mellan "vi" och "dem". Historiska rötter framstår här som en viktig del av deras nationella identitet. En annan slutsats som de drar är att den makedonska identiteten präglas av en politisk klyfta, där olika politiker manipulerar historien. Genom att politiker etablerar egna åsikter för att tolka det förflutna lägger de grunden för deras framtida politiska och kulturella hegemoni (Dambrauskas & Baradziej, 2021, s. 166-167). Min studie bygger vidare på denna förståelse genom att analysera hur motstånd mot bulgariska krav framställs i politiska uttalanden. Dambrauskas och Baradziej (2021) undersöker hur identitet förstås och konstrueras genom att intervjua medborgare, men jag ska i denna studie undersöka hur dessa identitetsfrågor diskuteras och förändras i politiska diskurser. Detta görs genom att använda Foucaults teori för att visa att motståndet mot de bulgariska kraven inte endast är ett uttryck för folks frustration, utan att det också kan vara strategiskt genom språket. Min studie kompletterar tidigare forskning genom att fokusera på ett annat perspektiv än det som tidigare har studerats i Nordmakedonien. Detta bidrar med ett nytt politiskt perspektiv och en ny förståelse för hur nationell identitet används i förhandlingarna för att skapa motstånd.

Temat nationell identitet behandlas även av Brunnbauer (2022) som till skillnad från Dambrauskas och Baradziejs (2021) diskuterar hur det bulgariska vetot påverkar Nordmakedoniens identitet. Dambrauskas och Baradziejs (2021) undersöker hur befolkningen upplever erkännandet av sin identitet och hur den försvaras mot yttre krav. I kontrast till Dambrauskas och Baradziejs (2021) studie analyserar Brunnbauer (2022) hur det bulgariska vetot påverkar Nordmakedoniens identitet. Han skriver att det öppnades en "Pandoras ask" när Bulgarien valde att koppla sitt godkännande av Nordmakedoniens EU-anslutning till en rad historiska och identitetsrelaterade krav. Han beskriver att när asken redan är öppet så är det svårt att stänga den. Vetot främjade inte vänskapsavtalet utan gjorde arbetet för kommissionen för historiska frågor ännu svårare. Enligt Brunnbauer (2022)

fortsätter historien att spela stor roll i Bulgarien och Nordmakedonien, men av fel skäl. Politikerna använder ett språk av objektivitet, sanning och fakta för att understödja nationella mytologier samt hittar historiker som bekräftar deras synpunkter. Detta leder till att historien blir en fråga om bilaterala förhandlingar där fakta byts ut. Bulgariens förnekelse av den makedonska identiteten leder till defensiva reaktioner i Nordmakedonien (Brunnbauer, 2022, s. 735-736).

Brunnbauer (2022) undersöker identiteten på internationell nivå jämfört med Dambrauskas och Baradziejs (2021) som undersöker den på nationell nivå. Gemensamt för de två studierna är att de belyser hur den makedonska identiteten utmanas, vilket leder till defensiva reaktioner och motstånd. Min studie bygger vidare på dessa studier genom att undersöka en ny tidsperiod, från 2020 till idag. Genom att jämföra olika tidsperioder och perspektiv undersöker studien förändringar om hur den nationella identiteten skyddas mot yttre bulgariska krav. Till skillnad från dessa studier genomförs analysen i min studie med hjälp av Foucaults teori. Detta görs för att visa hur motstånd mot de bulgariska kraven framställs diskursivt för att skydda och reproducera den makedonska identiteten. Detta innebär att min studie bidrar till att fylla en teoretisk kunskapslucka genom att analysera hur motstånd framställs för att försvara den nationella identiteten samt hur detta motstånd förändras över tid.

2.3 Nordmakedoniens rätt till självbestämmande

Begreppet självbestämmande förekommer i både Vasilevskas (2018) och Mironskas Hristovskas (2018) studie, där de betonar landets rätt till självbestämmande som en grundläggande princip. Både dessa studier förklarar att ett land har rätt till att definiera och bestämma över sin historiska och kulturella tillhörighet. Enligt Vasilevska (2018) är folkets rätt till självbestämmande grundläggande och universellt. Självbestämmanderätten är en handlingsprincip, inte bara en fras. Denna rätt ger makt både till länderna och till folket att fritt bestämma över sin politiska inställning och utöva ekonomisk, social och kulturell utveckling. Rätten ger möjlighet till landet och folket att bestämma sin egen suveränitet och politisk status utan att en annan stat intervenerar (Vasilevska, 2018, s. 1). Vasilevska menar

att identiteten är en kombination av språk, namn, blod, tron, landet och gener (Vasilevska, 2018, s. 11). Vasilevska skriver att Nordmakedonien står inför ett kulturellt folkmod eftersom det finns ett försök att suddas bort deras land, språk och historia från historieböckerna (Vasilevska, 2018, s. 12). På ett liknande sätt belyser Mironska Hristovska (2018) att varje nation har rätt till självbestämmande enligt alla rättsakter. Hon skriver att rätten till självbestämmande har varit ett centralt argument i det makedonska samhället och diskussionen om den makedonska identiteten har återkommit i debatten under de senaste åren i Nordmakedonien. Detta eftersom det makedonska folket har ställts inför valet, mellan å ena sidan framsteg och välbefinnande, och å andra sidan moralisk, ekonomisk och identitetsmässig kris (Mironska Hristovska, 2018, s. 49). Både Vasilevska (2018) och Mironska Hristovska (2018) visar att argumentet om självbestämmande inte används endast som en juridisk princip, utan att det kan även användas för att skydda den nationella identiteten mot yttre hot. Min studie bygger vidare på dessa studier genom att analysera hur makedonska statsministrar diskursivt använder argumentet om självbestämmande för att framställa motstånd mot bulgariska krav.

2.4 Sammankoppling och bidrag

Den tidigare forskning som har presenteras i detta kapitel visar att ontologisk säkerhet, identitet och självbestämmande är nära sammankopplade begrepp. Utifrån Jekics (2021) och Mitzens (2006) studier krävs en stabil självbild för att ett land ska kunna uppnå ontologisk säkerhet. Den stabila självbilden kan kopplas samman med Vasilevska (2018) och Mironska Hristovskas (2018) studier, eftersom stabil identitet byggs på möjligheten till självbestämmande. När den nationella identiteten hotas påverkas möjligheten till självbestämmande, vilket i sin tur påverkar känslan av ontologisk säkerhet. Genom att koppla samman dessa tidigare studier om ontologisk säkerhet, identitet och självbestämmande kan man förstå varför motstånd mot bulgariska krav uppstår i Nordmakedonien. Den tidigare forskning som har presenteras i detta kapitel visar att identitet, ontologisk säkerhet och självbestämmande är centrala i bilaterala konflikter som i detta fall. Däremot finns en kunskapslucka om hur dessa frågor formas språkligt för att framställa motstånd i den politiska debatten. För att bidra till detta forskningsfält kommer jag att använda Foucaults diskursteori för att analysera hur motstånd framställs. Mitt bidrag är således att applicera Foucaults maktanalys på ett konkret fall. Tidigare forskning om ontologisk säkerhet, identitet

och självbestämmande har behandlat frågan om varför motstånd uppstår samt varför det är politiskt laddat i Nordmakedonien. Min studie kommer därför att bidra med ett nytt perspektiv genom att belysa hur motstånd framställs och förändras diskursivt och därmed visa hur identitet och självbestämmande förhandlas och skyddas genom olika motståndsstrategier.

3 Teori

Tredje kapitlet beskriver teorin som kommer att tillämpas i studien för att analysera resultatet. Teorin som tillämpas är poststrukturalismen, med särskilt fokus på Michel Foucaults arbete och tankar. Teoridelen har avgränsats genom att endast tillämpa begrepp som har stor förklarande och systematiserande potential. Syftet är att lägga systematisk fokus på begrepp som är relevanta för analysen. Valet av dessa begrepp förklaras längre ner. Begreppen har valts eftersom de föreslår ett annat perspektiv som kan fördjupa tolkningen av resultatet. Analysen utgår från de teman som identifieras genom kvalitativ innehållsanalys.

3.1 Poststrukturalism, makt och subjekt

Poststrukturalismens kritiska hållning förekommer i skrifter av många tänkare. En av dessa framträdande tänkare är Michel Foucault. Foucaults arbete förklarar och synliggör hur människor formas till subjekt genom historiska maktprocesser. Människan är en effekt av maktens verksamhet och produceras inom specifika maktstrukturer. Hans fokus på subjektets konstitution är karaktäristisk för poststrukturalismens intresse och för de dualismer som strukturerar mänsklig erfarenhet (Campbell & Bleiker, 2021, s. 208).

Michel Foucault lyfte fram frågor om idéer kring hur makt, exkludering och kontroll skapas och upprätthållas. Detta för att visa hur maktstrukturer skapas och konstrueras samt hur vi bär med oss strukturer från historien. Foucault betonade att makten alltid omskapas och därmed också utvecklas. Enligt Foucault utövas inte makt enbart av vissa personer utan alla är inbäddade i olika nätverk av makt. Makten förstås som en produktiv kraft, inte bara en fråga om förtryck och begränsning (Börjesson & Rehn, 2009, s. 48). En central aspekt i Foucaults

maktperspektiv är subjektets politik. Subjektet är politiskt skapat och definieras genom maktens medium. Det är också inom detta maktfält som det politiska spelet om subjektet spelas (Börjesson & Rehn, 2009, s. 54). Makten är central i relationer där subjektivitet, det vill säga motsägelsefull och omväxlande självuppfattning, formas eller reproduceras genom sociala praktiker (Sköldberg, 2014, s. 68). Foucaults teori om subjekt är ett användbart analytiskt och teoretiskt verktyg för att undersöka forskningsfrågan. Detta eftersom den möjliggör en analys av hur subjektets nationella identitet skyddas genom olika motståndsstrategier i politiska uttalandena. Vidare med hjälp av detta begrepp kan en analys av hur Nordmakedoniens självuppfattning har förändrats eller återskapats i de politiska uttalandena genomföras. Genom denna analys blir det möjligt att förstå hur Nordmakedonien står emot bulgariska krav som skapar ett annat subjekt än det som uppfattas som giltigt i Nordmakedonien.

3.2 Inre och yttre gränsdragning

Människan är en effekt av maktens operationer där föreställningar om mänsklighetens natur skapas inom specifika maktstrukturer. Begreppen yttre och inre gränsdragning kan definieras på följande sätt: den inre gränsdragningen betraktas som det primära och det egna och yttre gränsdragningen betraktas som utanför, annorlunda och främmande. Perspektivet studerar de kulturella praktikerna där inkludering och exkludering skapar mening och möjliggör etablering av binära motsatspar. Särskilda problem, händelser och aktörer som erkänns i historien förstås som konstituerade inom en ordning som alltid är beroende av marginalisering och exkludering av andra identiteter och berättelser. Exkluderingen bör inte elimineras utan tanken är att förstå de olika formerna av exkludering som präglar världen (Campbell & Bleiker, 2021, s. 208-209). Yttre och inre gränsdragning är relevanta analytiska begrepp för att analysera forskningsfrågan eftersom motstånd formas oftast för att skydda det egna från det främmande. I fallet med Nordmakedonien blir det möjligt att analysera hur motstånd framställs och förändras, genom att undersöka hur identitet och språk skyddas från yttre och främmande krav.

3.3 Makt/vetande

Ett av de centrala begreppen som Foucault har utvecklat är relationen mellan makt och kunskap. Enligt Foucault är makt och kunskap sammanlänkade eftersom kunskapen utgör en del av makten. Detta betyder att kunskapen blir legitim samt ses som nyttig (Börjesson & Rehn, 2009, s. 49). Ett viktigt perspektiv av Foucaults teori är att undersöka hur olika former av vetande växer fram och etableras som sanningar under specifika historiska förutsättningar. Makt och vetande förutsätter varandra eftersom vetande producerar de subjekt och objekt som makten utövas över. Omkring dessa objekt formas föreställningar om vad som är normalt eller avvikande, önskvärt eller icke önskvärt. Denna kunskap används för att skydda samhället från vissa individer samt forma dem som har identifierats som problem. Dessa makt- vetande konfigurationer verkar sedan som tolkningar genom vilka vi förstår oss själva och de andra. Genom vetandet skapas ett språk som vi förhåller oss till, samt ett verktyg för att forma och styra oss själva (Axelsson & Qvorsebo, 2017, s. 132-133). I analysdelen kan detta begrepp tillämpas genom att undersöka vilken kunskap om motstånd som legitimeras i Nordmakedonien och hur denna kunskap har förändrats över tid. Ett sätt att svara på forskningsfrågan är att analysera sanningen som etableras i Nordmakedonien för att framställa motstånd mot de bulgariska kraven.

3.4 Diskurser, nationell identitet och nationalism

För att få en tydligare förståelse av relationen mellan makt och vetande krävs det en förklaring och reflektion över diskursbegreppet. Vetande som definieras av Foucault är inte isolerade tankar och idéer som politiker formar, utan har en övergripande struktur som samverkar med olika maktprocesser inom en specifik kontext. För att vetandet ska kunna verka med makten krävs att ideerna formas inom diskurser. Diskurser kan förstås som systematiska sätt att tänka och tala om tillvaron. De dominerande diskurser som skapas och upprätthålls i samhället sätter gränsen för vad som uppfattats som normalt - avvikande och önskvärt - icke önskvärt. Det är inom dessa diskurser som handlingar får betydelse och kan bli föremål för maktutövning. Foucault definierar begreppet diskurs som praktiker som

systematiskt formar de objekt de talar om. Diskurserna konstruerar verkligheten genom att ge mening och form vilket ger möjlighet att tänka om, handla och styra (Axelsson & Qvarsebo, 2017, s. 134).

Diskurserna skapar gränser för vad som kan tänkas, sägas och göras för att det ska uppfattas som legitimt. De kan förstås som en ordning som etablerar specifika positioner för tal, handling och subjekspositioner. Enligt Foucault beskrivs diskursiva praktiker som historiska regler som är definierade i tid och rum (Axelsson & Qvarsebo, 2017, s. 135). Diskurserna betraktas inte som statiska utan kan förändras över tid. Enligt Foucault utgör diskurserna inte enbart ord och idéer utan de etablerar sanningsregimer genom vilka subjekt och objekt produceras och kategoriseras (Axelsson & Qvarsebo, 2017, s. 136-137). Diskursbegreppet kan användas för att analysera vilka diskurser som statsministrarna skapar för att framställa motstånd mot bulgariska krav. Vidare kommer det att analyseras hur dessa diskurser förändras. Analysen kommer också att fokusera på vilka sanningar som etableras genom dessa diskurser om motstånd.

Nancheva (2013) belyser skillnaden mellan en konfliktfylld nationell identitet och nationalistisk konflikt. Hon menar att de nationalistiska diskurserna formas genom olika berättelser om nationell identitet. Berättelserna lägger fokus på nationen genom att koppla den till samhällskategorier såsom intresse, rättvisa eller kultur. Slutligen kopplas de nationalistiska diskurserna till det sociala området och blir bekanta för allmänheten. De förekommer därmed direkt i det diskursiva rummet där politiken verkar. Nancheva diskuterar vidare begreppet banal nationalism vilket innebär vardaglig politisk nationalism. Denna nationalism har konfliktfylld potential. Under vissa omständigheter kan den nationella identiteten politiseras genom att lyftas upp på statens säkerhetsagenda. Detta sker oftast implicit när politiker talar om nationens intressen och påstår att de agerar utifrån statens bästa (Nancheva, 2013, s. 9-10). Nanchevas teoretiska antagande om nationalistiska diskurser kan tillämpas i analysen för att undersöka hur motstånd framställs genom användning av nationalistiska diskurser i politiska uttalanden. Försättningsvis kan man undersöka hur motstånd politiserar nationell identitet genom att lyfta fram den på statens säkerhetsagenda.

3.5 Makt som motstånd

Begreppet motstånd förekommer i alla diskussioner om makt, eftersom motsatspar som motstånd-makt, förtryck-makt och makt-motmakt är grundstenar i dessa diskussioner. För att motstånd ska kunna uttryckas krävs vissa förutsättningar. Aktörer som utövar motstånd måste ha en medveten avsikt med sitt agerande (Börjesson & Rehn, 2009, s. 88-90). Att utöva motstånd kan också innebära att ett offerskap etableras. För att motståndsstrategier ska bli förstådda krävs det att aktören övertygar andra om sin offerposition. Det är språkets möjligheter som är avgörande när offerskapet ska förhandlas (Börjesson & Rehn, 2009, s. 93-94). Sköldberg (2014) skriver att makten kommer före vetandet, likasom före diskurserna som omfattas i vetandet. Motståndet är centralt i Foucaults teori eftersom makten inte endast utövas utan också definieras som produktiv och kreativ och då uppstår motstånd.

Maktrelationerna förstås som symmetriska därför finns en potential för motstånd att uppstå. Foucault menar att om det inte finns något utrymme för motstånd då är det inte makt utan dominans (Sköldberg, 2014, s. 293). I denna uppsats definieras motstånd utifrån Foucaults antagande om makt som något som alltid samverkar med motstånd. Motståndet definieras som ett sätt att utmana, ifrågasätta och motsätta sig de bulgariska kraven som riktas utanför. Dessa krav uttrycks genom makt och skapar ett maktförhållande där Nordmakedonien har underordnad position vilket motiverar försöket att göra motstånd. Vidare kan det finnas olika strategier som används när motstånd framställs som exempelvis: diplomatiskt motstånd som är mer subtilt, indirekt och strategiskt och konfrontativt motstånd som är mer krävande, direkt och kritiskt. Dessa motståndsstrategier behandlas mer i analysen. I denna uppsats kommer fokus att ligga mest på språkets möjligheter och de diskurser som används av statsministrarna. Begreppet makt och motstånd är centrala för analysen eftersom den kan användas för att analysera vilka avsikter och vilka motståndsstrategier som förekommer i de politiska uttalandena. De teman som identifierats om framställning av motstånd kan fungera som utgångspunkt för att analysera statsministerns avsikter, utifrån hur de talar om motstånd och hur detta har förändrats över tid.

4 Metod

Fjärde avsnittet beskriver metoden som har använts för datainsamling och dataanalys. Vidare kommer en reflektion om varför just dessa metoder har valts, samt kritik mot metoden.

4.1 Metod för datainsamling

Den metod som valts för att samla in material är att identifiera politiska uttalanden genom tidningsartiklar och nyhetssajter. Syftet har varit att samla uttalanden från statsministrar som har publicerats som nyheter från 2020 fram tills idag. Det första steget i insamlingen var att söka via en makedonsk nyhetsaggregator som heter Time.mk, där nyheter samlas i arkivet. Anledningen till att en nyhetsaggregator används är att den möjliggör en mångsidig bild av politiska uttalanden utan att begränsa urvalet till specifika tidningar eller nyhetssajter. Innan uttalandena valdes ut bedömde jag källornas trovärdighet. Jag valde uttalanden från etablerade makedonska tidningar, exempelvis Sloboden pecat och Libertas. Ett alternativ hade varit att endast välja ut politiska uttalanden från några nyhetstidningar eller nyhetssajter. Detta valdes bort eftersom studiens syfte inte är att granska nyhetsmedier i sig, utan att analysera hur motstånd framställs i politiska uttalanden.

Efter att jag identifierade nyhetsaggregatorn började jag med sökningen. Det första steget var att söka på uttalandena från statsministern Zoran Zaev som var statsminister under perioden mellan 2020 - januari 2022. Sökordet som användes var "Zoran Zaev Bulgarien EU". Artiklarna söktes månadsvis från 2020 fram till året han avgick för att systematiskt avgöra vilken materiel som fanns tillgängligt. Sökningen visade att det fanns många uttalanden kring detta ämne men många uttryck, ord och argument upprepades. För att undvika upprepningar valde jag citater från de politiska uttalandena utifrån de mest frekventa förekommande nyckelorden och argument. Exempel på återkommande ord i de olika citaten var självbestämmande, diplomatiskt förhandling, vänskap, grundlagsändring osv. Ett exempel på själva processen är detta citat: "Vi står fast vid ståndpunkten att den makedonska nationella identiteten helt enkelt inte är förhandlingsbar och vi kommer aldrig att ge upp vår rätt till självbestämmande" (Mitrovska, 2020). Detta citat användes i resultaten eftersom det kodades

utifrån nyckelbegreppen *identitet och självbestämmande*. Citaten valdes utifrån relevans och tydlighet, detta för att de ska kunna bidra till analysen. Samma urvalsprocess tillämpades för de andra två statsministrarna: Dimitar Kovacevski (2022 - 2024) och Hristijan Mickoski som är nuvarande statsminister. Jag valde att fokusera på uttalanden under tiden då respektive person var statsministern för att kunna göra jämförelser. Totalt blev det 22 politiska uttalanden som används i analysen och resultaten. Några av dessa uttalanden innehåller fler än ett citat vilket betyder att vissa källor återkommer i analysen. Ett större urval hade orsakat upprepningar i analysen vilket kunde riskera tydlighet i texten. Efter att de mest centrala ord och argument identifierades, skapade jag tre övergripande teman.

4.2 Metod för dataanalys

Kvalitativ innehållsanalys är en kvalitativ metod som syftar till att analysera data utifrån dess innebörd. Forskningsmetoden används för att systematiskt och objektivt beskriva samt kvantifiera fenomen. För att en innehållsanalys ska bli framgångsrik krävs det att data kan reduceras till begrepp som beskriver forskningsfenomen. Detta görs genom att skapa kategorier eller koncept (Elo, et al., 2014, s. 1). Kvalitativa metoder bidrar till att beskriva och tolka olika komplexa fenomen genom utveckling och revidering av förståelsen istället av att bara verifiera tidigare slutsatser av teorier (Vaismoradi et al., 2015, s. 100).

Kvalitativ innehållsanalys har valts som metod för dataanalysen. Innehållsanalys är en textanalytisk metod som systematiskt bryter ner och kategoriserar delar av en text. Meningen är att undersöka konsekvent och jämförbart material. Anledningen till att denna metod har valts är att den möjliggör systematiskt tolkning av innebörden i kvalitativa data genom att koda och kategorisera innehållet utifrån ett kodschema. Metoden är induktiv, det innebär att även om analysen utgår från förutbestämda teman eller forskningsfrågor så ger metoden utrymme för kategorierna att växa under kodningsprocessen. Inom denna dataanalys krävs det också komplexa texttolkningar som bara kan göras av människor (Boreus & Kohl, 2018, s. 50-51). En annan orsak till att kvalitativ innehållsanalys har valts ut är dess lämplighet att hitta mönster i materialen. Metoden är särskilt användbar för att göra jämförelser över tid, vilket är centralt i denna studie då politiska uttalanden från olika tidsperioder analyseras (Boreus & Kohl, 2018, s. 52-53).

Tema är ett implicit ämne som används för att organisera återkommande idéer. Detta för att kunna svara på forskningsfrågan. Teman innehåller koder som har en gemensam punkt för referens och hög allmängiltighet, vilket förenar idéer kring ämnet som undersöks. Den anses vara en tråd av bakomliggande mening som upptäcks implicit genom tolkning (Vaismoradi et al., 2015, s.101). Kategori är den primära produkten av den analytiska processen och har en beskrivande karaktär. I början av dataanalysen utvecklas kategorier för att sedan fördjupa sig på abstraktions processen (Vaismoradi et al., 2015, s. 102). Kodningen genomfördes manuellt genom ett kodschema där kodningsenheterna var olika teman som förekom i de politiska uttalandena (Boreus & Kohl, 2018, s.58-59). Två typer av koder användes i analysen: konceptuella kod som identifierar nyckelelement och dimensioner av fenomenet och statsministerns perspektiv kod som användes för att identifiera deltagarnas positiva eller negativa kommentarer (Vaismoradi et al., 2015, s. 103). Denna metod användes för att identifiera vilka nyckelord som förekommer i de politiska uttalandena. Vidare analyserades deltagarnas perspektiv, i detta fall statsministrarna kring hur de själva framställer motstånd i sina uttalanden.

Analysen av de politiska uttalanden genomfördes genom att identifiera tre teman som sedan användes i resultat och analysavsnitten. Identifieringen av det första temat påbörjades genom att jag först läste materialet och markerade nyckelord som ofta förekom i de valda politiska uttalandena. Efter genomgången av materialet var det mest frekventa nyckelordet *identitet och språk*. För att fördjupa analysen valde jag att lägga fokus på hur statsministrarna framställde motstånd genom sitt sätt att prata om identitet och vilka argument de använde. Detta ledde till andra koder som handlade om hur de pratade om identitet, som exempelvis: *“bevara identiteten”, “självbestämmanderätten”, “värdighet i identiteten”, “respekt för identiteten”, “inte förrädare mot identiteten”, “identiteten som icke förhandlingsbar”*. Dessa uttryck gav upphov till teman som kallas för *motstånd genom skydd av identitet och språk*. Statsministerns sätt att uttrycka sig om identiteten uppfattas och tolkas som att de framställde motstånd genom att skydda sin identitet, mer om detta i analysdelen.

För att identifiera det andra temat ställde jag frågan: Vilket språk använder statsministrarna när de framställer motstånd mot de bulgariska kraven, vad innebär detta samt vad leder det till? Nyckelord som kodades och markerades var: *“vänskap”, “god grannsämja”, “samarbete med Bulgarien”, “vänskapliga relationer”, “skapa dialog”, “undvika*

konflikter”, *”fokus på att hitta lösningar*”, *”strategiskt intresse*”. Dessa ord tolkades som diplomatiska eftersom de fokuserade på att undvika konflikter genom användning av ett icke värdeladdat språk. Vidare identifierades i materialet andra ord som användes när motstånd framställdes, exempelvis: *”bulgariska krav som diktat och ultimatum*”, *”ena sidan och den andra sidan*”, *”förhandla på nytt*”, *”ställa krav tillbaka*”, *”skicka protester*”, *”ingen diplomati med böjd rygg*” osv. Dessa uttryck tolkades som mer konfrontativa eftersom de använde ett direkt och kritiskt språk när motstånd framställdes. Utifrån dessa kodningar hittades ett mönster med skillnader och likheter i statsministerns sätt att tala om motstånd. Det ena sättet tolkades som diplomatisk och det andra som konfrontativ. Detta gav upphov till teman *motstånd genom diplomati och konfrontation*. Samma process upprepas för att identifiera det sista temat. Ett återkommande nyckelord i detta tema var grundlagsändring och då särskilt frågan om att inkludera bulgariska minoriteten. Här skapades koder såsom: *”bulgarisk minoritet i grundlagen*”, *”för grundlagsändring*”, *”emot grundlagsändring*”, *”öppen grundlag*”, *”inkludering av bulgariska minoriteten*”, *”ställa krav tillbaka*”, *”respekt för makedonska minoriteten i Bulgarien*”, *”assimilering av makedonska folket*”, *”vill ej rösta för grundlagsändringar*”. Dessa koder tolkades som två olika perspektiv bland de tre statsministrarna: den ena representerade acceptans för grundlagsändring medan den andra ett tydligt motstånd. Detta gav upphov till teman *motstånd eller acceptans för makedonsk grundlagsändring*.

Orsaken till att just dessa tre teman valdes ut var att de kunde bidra till att besvara forskningsfrågan om hur motstånd framställs och kunde visa på skillnader och likheter om hur motstånd framställdes mot bulgariska krav. Genom att använda dessa teman kunde motståndet analyseras på olika sätt, detta gav studien en tydlig struktur där teman fungerade som ett råd tråd genom hela analysen. De identifierade teman bidrog också till att uppnå syftet med studien. En annan orsak till att dessa teman valdes var att de kunde kopplas till de bulgariska kraven som beskrivs i bakgrunden. Detta bidrog till att analysen blev tydlig och lättbegriplig då motståndet mot bulgariska krav är centralt för studien.

4.3 Pålitlighet i kvalitativ forskning

Termen pålitlighet anses vara mest användbar och lämplig för att bedöma validitet i kvalitativ forskning. Syftet med pålitlighet är bedöma huruvida undersökningens resultat är värd att

uppmärksammas. Elo et al (2014) har identifierat fyra fraser där problem med trustworthiness kan uppstå, dessa faser är: förberedelserna, datainsamlingsmetoden, urvalsmetoden samt valet av en lämplig analysenhet. Utifrån dessa faser har de presenterat en checklista som kan användas för att stärka pålitligheten vid kvalitativ innehållsanalys (Elo, et al., 2014, s. 2). En korrekt insamling av data är en viktig aspekt som förstärker pålitligheten eftersom valet av lämplig insamlingsmetod säkerställer även resultatens pålitlighet.

Fortsättningsvis bedöms datainsamlingens kvalitet i relation till syftet och forskningsfrågorna. Att välja en lämplig enhet för analys är avgörande för att stärka pålitligheten. Enheten kan bestå av en bokstav eller ett ord men den får varken vara för bred eller alltför snäv. Analysenheten måste vara tillräckligt omfattande för att betraktas som en helhet, men samtidigt tillräckligt avgränsad för att kunna vara en meningsfull analytisk enhet under analysprocessen. Att beskriva valda meningsenheter är viktigt för att läsaren ska kunna utvärdera analysens trovärdighet (Elo, et al., 2014, s. 5). I denna studie är analysenheten politiska uttalanden från makedonska statsministrar. För att säkerställa tillräcklig analysenhet har det valts att fokusera på uttalanden som är sammanhängande och representativa för de mest förekommande teman. I analysen används uttalanden som består av en eller flera meningar. Dessa meningar ska bidra till ett tydligt budskap eller argument som uttrycks om de tema som har identifierats.

För att stärka pålitlighet i resultatdelen krävs utförlig representation. Den kvalitativa innehållsanalysen ska presenteras på ett sätt som gör att resultatet blir meningsfullt och användbart för läsaren. Ett sätt för att stärka trovärdigheten är att använda citat från materialet för att indikera resultatens trovärdighet. Användning av citat från olika källor leder till bekräftelse av sambandet mellan resultaten och data. Det krävs noggrann uppmärksamhet i användningen av citat. En överanvändning av citat kan försvaga analysen samt att analysen kan bli otydlig (Elo, et al., 2014, s. 6-7). Detta ska även tillämpas i denna studie genom att använda citat som är mest representativa och som innehåller nyckelordet.

4.4 Kritisk reflektion om dataanalysen

En begränsning med innehållsanalysen är att den tenderar att fokusera på det uttalande snarare än det outtalade vilket innebär att det som kodalas är det manifesta innehållet i texten. En ytterligare annan nackdel är att kodschemat endast uppmärksammar vad som ska ingå i analysen vilket leder till svårigheten att vara öppen för materialet, alltså att låta texten tala. Texterna används endast på det sättet som forskaren har valt att undersöka dem, vilket leder till en riktad analysmetod där innehållsanalysen tenderar att osynliggöra textinnehåll som hade uppmärksammats mer av en öppen analysmetod. Vidare kan ord vara både mångtydiga och vaga vilket kan skapa svårighet i tolkningen och analysen (Bergström & Kohl, 2018, s. 79-81). Dessa ovan nämnda nackdelar leder till ett kritiskt förhållningssätt och kan vara användbara när man analyserar materialet. Fortsättningsvis skriver Bryman (2018) att innehållsanalysen kritiseras för att vara ateoretisk vilket innebär att tyngden ligger i mätningarna och inte i teoretiska delen. Däremot förklarar Bryman (2018) att innehållsanalysen inte behöver vara ateoretisk eftersom resultaten kan kombineras vidare med teorier (Bryman, 2018, s. 378). I denna studie kommer därför teoretiska begrepp att inkluderas i analysdelen för att motverka denna kritik samt för att fördjupa studien ytterligare.

4.5 Etiska överväganden

Denna studie har inte genomförts med hjälp av intervjuer utan materialet som analyserats är offentligt på internet. Detta leder till att mindre hänsyn behöver tas när det gäller etiska överväganden, men däremot måste principer om god forskningssed ändå följas. Exempelvis ska studien präglas av tillförlitlighet, ärlighet och ansvar (Vetenskapsrådet, 2024). För att undvika minskad tillförlitlighet kommer jag konkret redogöra och motivera hur metoden har valts samt hur analysen har gjorts. För att ytterligare förstärka det etiska övervägandet har jag inkluderat en tidigare diskussion i metodavsnittet som handlar om pålitlighet i kvalitativ forskning kopplat till min studie. Forskningen redovisas på ett öppet, fullständigt och objektivt sätt, detta för att vara etiskt och ärligt med studien. Översättningar har gjorts för att

presentera resultaten. Risken för fel översättning kommer att motverkas genom att vara väldigt noggrann med översättningarna samt använda citat ordagrant med direkt översättning. Direkta översättningar leder till större transparens eftersom det finns mindre sannolikhet för omtolkningar. Däremot finns det även tydlig distinktion mellan forskarens tolkning respektive vad som har sagts i källan. Risken för fel översättning minskar drastiskt eftersom makedonska är mitt modersmål och jag har mycket goda språkkunskaper.

5 Resultat och analys

Efter att den kvalitativa innehållsanalysen genomförts identifierades tre övergripande teman i de politiska uttalandena gällande hur motstånd mot bulgariska krav om EU-medlemskap framställs. Resultatet presenteras utifrån dessa tre teman: motstånd genom skydd av nationell identitet och språk, motstånd genom diplomati och konfrontation samt motstånd eller acceptans gällande grundlagsändring. Inom dessa tre teman görs jämförelser kring hur motstånd framställs och förändras beroende på vilken statsminister som uttalar sig. Analysen integreras tillsammans med resultaten där centrala teoretiska begrepp tillämpas.

5.1 Motstånd genom skydd av makedonsk identitet och språk

I detta avsnitt presenteras resultaten samt analysen av de politiska uttalandena gällande teman: *motstånd genom skydd av makedonsk identitet och språk*. De tre statsministerns olika eller liknande perspektiv på hur motstånd framställs kommer att presenteras och jämförelser mellan dem kommer att göras.

5.1.2 Diskursen om självbestämmande

Utifrån materialet framgår det att under år 2020, då Zoran Zaev var statsminister, framställdes motstånd mot de bulgariska kraven genom att skydda den nationella identiteten och det makedonska språket. Han var statsminister i den tidpunkten då Bulgarien inledde sitt veto och han beskrev det som ett stort misstag. I ett uttalande framställer han motstånd mot bulgariska krav om identitet genom att säga: "Därför stod vi fast i försvaret av de makedonska nationella intressena. Vi lät inte någon trampa på värdigheten av den makedonska identiteten och på identitetens grundpelare, vilket är makedonska folket och språket" (Fokus, 2020).

Vidare framställde han motstånd genom att hänvisa till självbestämmanderätten. I ett annat uttalande säger han: “Vi står fast vid ståndpunkten att den makedonska nationella identiteten helt enkelt inte är förhandlingsbar och vi kommer aldrig att ge upp vår rätt till självbestämmande” (Mitrovska, 2020). Dessa två uttalanden kan tolkas att den inflytelserika diskursen som upprätthålls i framställning av motstånd är att bevara makedonska identiteten och språket genom självbestämmande argumentet. Det bulgariska kravet uppfattas därför av Zaev som avvikande. Den önskvärda i denna diskurs är respekten för Nordmakedoniens självuppfattning och självbestämmande vilket skapar meningsfullhet i att framställa motstånd (Axelsson & Qvarsebo, 2017, s. 134). Vidare kan resultatet tolkas genom Foucaults begrepp, där subjektet ses som en politisk fråga där makten fungerar som ett medium för hur subjektet definieras (Börjesson & Rehn, 2009, s. 48). Dessa omväxlande självuppfattningar förändras eller reproduceras (Sköldberg, 2014, s. 68). I Zaevs uttalanden skyddas den nationella identiteten och språket genom reproduktion av Nordmakedoniens självuppfattning. Detta innebär att motståndet riktas mot de bulgariska kraven som har som syfte att omforma och förändra identiteten, men denna uppfattning accepteras inte av statsministern.

Frågorna om identitet och språk var fortfarande aktuella i Nordmakedonien år 2022. Kovacevski uttryckte ett liknande motstånd som förra statsministern. Han framställde motstånd genom att betona att identitetsfrågan stod i centrum både för folket och staten. Identitet och det unika makedonska språket ansågs vara icke förhandlingsbara också för denna statsminister eftersom de utgör grunden för staten (Kanal 5, 2022). Samma år förnekade han det första franska förslaget eftersom det var oacceptabelt för statsministern och regeringen. Kovacevski framställde motstånd genom att säga: “Vi har alltid statens strategiska intressen och mål i första plan, ingen kommer att tvinga fram en lösning utan vårt samtycke”. Anledningen till motståndet var att Nordmakedonien ska kunna ansluta sig till unionen med stolthet och med fullständig respekt för sin språkliga, historiska, etniska och kulturella identitet (Damceska, 2022). Denna form av motstånd kan också analyseras utifrån begreppet diskurs. Oviljan att förhandla om nationell identitet och språk har lett till att en dominerande diskurs etableras i Nordmakedonien, en diskurs som inte förändras utan reproduceras över tid. Detta sätt att tala sätter gränsen för vad som kan tänkas, sägas och göras när motstånd framställs samt det etablerar en sanning (Axelsson & Qvarsebo, 2017, s. 134-135). Motståndet mot bulgariska krav legitimerar en egen sanning om en makedonsk identitet som uppfattas som självständigt och oföränderligt. Detta är möjligt eftersom makten

omskapas enligt Foucault. I detta fall omskapas makten genom att stå emot de yttre bulgariska kravet om identitet och språk (Börjesson & Rehn, 2009, s. 48). Både statsministerns liknande förhållningssätt visar på ett försök att påverka maktförhållanden genom att forma diskursen kring skyddet av identitet med hjälp av självbestämmanderätten och därigenom skapa en vetande att identiteten inte kan förändras. Detta vetande används för att skapa mening i motståndet mot de bulgariska krav som handlar om makedonsk identitet.

5.1.3 Motstånd genom nationalistisk diskurs

Den nuvarande statsministern Mickoski har hittills, under 2024, inte uttalat sig särskilt mycket om detta tema eftersom en överenskommelse har uppnåtts mellan Bulgarien och Nordmakedonien. Detta kommer att analyseras under nästa tema. Trots detta har han ändå framställt ett stort motstånd framförallt genom språket han använder. I ett uttalande säger han:

...så länge jag lever och arbetar med detta kommer jag att kämpa för att dessa orättvisor ska rättas till i 21:a århundrade. När jag inte längre finns och utför detta arbete, då faller det på framtida generationer. Men, vi måste lämna ett institutionellt spår att vi har kämpat genom att inte överge slagfältet samt inte vara förrädare mot det makedonska folket och den makedonska identiteten (Plusinfo, 2025).

Detta uttalande visar ett annat sätt att framställa motstånd jämfört med de tidigare statsministrarnas sätt. Det som har förändrats är diskurserna som används. I Mickoski uttalanden förekommer starkare ord som slagfält och förrädare. Detta kan tolkas som en nationalistisk diskurs jämfört med de tidigare diskurserna där motståndet framställdes genom diskursen om rättighet. Detta sätt att framställa motstånd kan analyseras med hjälp av Nanchevas förklaring av den nationalistiska diskurs som formas genom berättelser om nationell identitet. Enligt Nancheva kan den nationella identiteten politiseras och lyftas upp på säkerhetsagendan av politiker genom att koppla nationalistiska berättelser till begrepp som rättvisa och påstå att de agerar utifrån statens intresse (Nancheva, 2013, s. 9-10). Detta framgår i Mickoskis uttalanden. Den nationella identiteten lyfts upp på statens säkerhetsagenda år 2025 genom en diskurs som skapar en mening att det är nödvändigt att fortsätta kämpa för att skydda identiteten. Ett exempel på fortsatt motstånd är Mickoskis jämförelse mellan Bulgariens förnekelse av det makedonska språket och identiteten, och kriget mellan Ukraina och Ryssland. Han uttrycker att det finns ett behov av att hjälpa

Ukraina eftersom Ryssland förnekar dess identitet och språk. Vidare menar han att parlamentet i ett av EU:s medlemsländer har förnekat det makedonska språket och identiteten på liknande sätt. Enligt honom bör samma tillvägagångssätt tillämpas i båda fallen (Skopje 1.mk, 2025).

Dessa uttalanden, som ingår under teman framställning av motstånd genom skydd av identiteten och språket, visar att motståndet i Nordmakedonien inte har förändrats särskilt mycket mellan åren 2020 och 2022. Zaev och Kovacevski framställde motstånd genom att använda självbestämmande diskursen för att skydda självuppfattningen om den makedonska identiteten och språket. År 2025 lyfts upp identiteten och språket återigen på statens säkerhetsagenda av statsministern Mickoski. Detta sker på ett mer defensivt sätt genom användningen av ett språk som indikerar nationalistiska diskurser för att försvara identiteten.

5.2 Motstånd genom diplomati och konfrontation

I detta avsnitt presenteras resultaten samt analysen av de politiska uttalandena gällande teman: *motstånd genom diplomati och konfrontation*. De tre statsministerns olika eller liknande perspektiv på hur motstånd framställs kommer att presenteras och jämförelser mellan dem kommer att göras.

5.2.1 Motstånd genom diplomati

Efter att Bulgarien har blockerat Nordmakedoniens EU anslutningsförhandlingar år 2020 uttryckte den dåvarande statsministern Zaev sin optimism och tro på att länderna kommer att hitta en gemensam lösning trots den uppkomna situationen (Cancarevic, 2020). Vidare har Zaev sagt: “Vi uppnådde en överenskommelse med Bulgarien och när EU skulle leverera den, gjorde de inte den, och detta är det största nederlaget för Europa. Vi måste fortsätta göra insatser, i andan av att bygga vänskap, dialog och inte konflikter” (TV21, 2020). Enligt Foucault är makt också motstånd och för att motstånd ska uppstå krävs både en avsikt och förutsättningar hos aktörerna (Börjesson & Rehn, 2009, s. 93-94). Dessa uttalanden kan tolkas som att Zaevs avsikt med motståndet var diplomatisk eftersom målet var att uppnå EU-anslutning. Förutsättningen för motståndet är de diskurser som upprätthålls och som skapar ett vetande genom vilket man får ett språk att förhålla sig och ett verktyg att framställa

motstånd (Axelsson & Qvarsebo, 2017, s. 132.133). Motståndet framställs genom diskurser som betonar vänskap och dialog. Detta leder till specifikt vetande och ett diplomatiskt språkbruk när motstånd framställs. Språket och diskurserna fungerar som verktyg för att framställa motstånd och motståndet är beroende av dessa diskurser för att kunna framställas. Detta kan förstås som att Zaev etablerar ett vetande där EU-integrationen framställs som önskvärd. Samtidigt skapar han diskurser som möjliggör diplomatisk motståndsstrategi för att mildra de bulgariska kraven. Genom att upprätthålla denna diplomatiska diskurs sätter Zaev en gräns där hotfullt språk uppfattas som avvikande när motstånd framställs (Axelsson & Qvarsebo, 2017, s. 134).

År 2022 fortsatte statsministern Kovacevski att framställa motstånd genom en diplomatisk strategi. Kovacevski uttalade: "Samtalet med Bulgarien kommer att fortsätta eftersom vi är vänskapligt land som utvecklar goda grannrelationer och eftersom vi har ett exceptionellt strategiskt intresse av att påbörja förhandlingar om EU medlemskap [...]" (Kanal 5, 2022). Samma år utvecklades motståndet mot de bulgariska kraven ytterligare då statsministern framställde motstånd genom att beskriva EU-integrationen som en geopolitisk fråga på grund av Ukrainakriget. Kovacevski påpekade att Balkanregionen länge har varit en intressesfär för Ryssland, men att Nordmakedonien är fokuserat endast på EU-integration. Därför har Kovacevski med sin regering inlett en ny dialog eftersom dialogen innan fokuserade endast på propaganda (Libertas, 2022). Detta kan analyseras som en fortsatt användning av liknande diskurser som fokuserar på diplomatisk strategi, men som nu utvecklas genom att lyfta fram geopolitiska frågor som en ny diskurs i förhandlingarna.

Kovacevski lyckades med sin diplomatiska motståndsstrategi eftersom han uppnådde en överenskommelse kring det franska förslaget där alla öppna frågor stängts och avklarats. I ett uttalande säger han: "De frågor som var dilemma har övervunnits, i förhandlings ramen finns det ett rent makedonskt språk, det makedonska folkets identitet garanteras i både ramen och hela förhandlingsprocessen samt de historiska frågorna är en del av det historiska kommissionens arbete och inte en del av förhandlingsprocessen" (360 stepeni, 2022). Detta uttalande kan analyseras med hjälp av Foucaults begrepp om makt som motstånd. Den diplomatiska avsikten bevisar att makten kan övervinnas och utmanas genom en diplomatisk motståndsstrategi (Börjesson & Rehn, 2009, s. 48). De diplomatiska motståndsstrategierna kopplade till identitetsfrågan skapade ett alternativt vetande om den självbestämmande

identiteten. Denna alternativa vetande blev väl etablerad, vilket till slut ledde till att den övervann det bulgariska kravet då Bulgarien valde att ta bort kravet om den makedonska identiteten och språket. Denna handling bekräftar Foucaults tankar om makt/motstånd och vetande eftersom den visar hur motstånd kan framställas diplomatiskt genom att skapa ett alternativt vetande och slutligen påverka makten.

5.2.2 Diplomatsisk diskurs om historia

År 2021 fortsatt Zaev med diplomatiskt förhållningssätt och tron att lösningen skulle nås. Han uppmanade den bulgariska presidenten Rumen Radev att vissa europeiska principer i relation till Nordmakedonien. I ett uttalande säger han: "Låt oss att fortsätta bygga vänskap, det är viktigt vilken historia vi skriver nu, våra ungdomar vill att vi ska öppna dörrar och möjligheter till samarbete, och inte fastna i det förflutna" (Faktor, 2021).

Kovacevski framställer motstånd även mot det bulgariska kravet om historia. I uttalanden säger han:

[...] Vår europeiska integration har reducerats till att prata om historien, vilket jag ser att det rättfärdigas av alla EU länder. Enligt mig är detta fel eftersom när man pratar om historien lovar man inget utan bara pratar om något som hände för 100-150 år sedan. Detta är en klassisk utpressning och kan inte leda till någon fördel för någon. Därför anser jag att diskussioner som berör ländernas framtid är viktigare och alla samtal måste baseras på det (360 Stepeni, 2022).

Dessa två citat kan tolkas som uttryck för en diplomatisk diskurs mot det bulgariska kravet på att inkludera historiska frågor i förhandlingarna. Enligt Foucault formas ideerna genom diskurserna och motståndet skapas genom att etablera nya sätt att tänka och tala (Axelsson & Qvarsebo, 2017, s. 134). Diskursen som formas i dessa uttalanden är framsteg inför framtiden vilket görs genom att tona ner diskussionen om historiska krav. På detta sätt etableras ett alternativt vetande där historien enligt de två statsministrarna inte anses vara relevant i dialogen. Istället framställs motstånd genom att utesluta inblandning av historien. Detta leder till att motmakt utövas mot det bulgariska kravet om historia genom att skapa ett nytt framtidsinriktat vetande. Att undvika historiska diskussioner kan förstås som en diplomatisk

motståndstrategi för att undvika ytterligare konflikter som riskerar att skada relationen med Bulgarien och negativt påverka EU-integrationen.

5.2.2 Motstånd genom konfrontation

År 2024 använder statsministern Mickoski en annan motståndstrategi mot de bulgariska kraven, ett förhållningssätt som är mer konfrontativt och kritiskt. Han framställer motstånd i förhandlingarna genom att säga:

[...] Jag är för att bygga broar men samtidigt respektera varandra. Vi kan inte vara goda grannar om vi inte har ömsesidigt respekt. Det är inte en god grannsämja om ena sidan blir förnedrad medan den andra sidan triumferar. Det är inte en god grannsämja, det är en skam för ena sidan samtidigt som den andra sidan inte uppnår sitt mål (Kanal 5, 2024).

Mickoskis uttalanden skapar en diskurs av motstånd där ett "vi och de"- förhållande uppstår. Genom att statsministern använder uttryck som "ena sidan" och "andra sidan" skapas en uppdelning som används för att framställa motstånd mot de bulgariska kraven. Detta tyder på ett mer konfrontativt motstånd än tidigare, eftersom det bygger på exkludering. Genom att upprätthålla en sådan diskurs etableras en ny retorisk strategi för hur motstånd formuleras. Detta motstånd sätter en tydlig gräns där de bulgariska krav uppfattas som avvikande, medan ömsesidighet framställs som det önskvärda (Axelsson & Qvarsebo, 2017, s. 134).

Vidare har Mickoski kritiserat de förra makedonska förhandlingarna genom att säga:

I det förflutna när den makedonska värdigheten förnedrades och såldes, då var man tyst och böjde ryggen och lät sig förledas av de som förnedrade och trampade på oss. Nu väljer man att agera på detta sätt, diplomatisk, man skickar protester, det finns inte längre internationell politik med böjd rygg. Man måste reagera när någon passerar Rubicon eftersom om man inte agerar, blir undantaget en praxis (Faktor, 2024).

Detta citat kan analyseras som en förändring i hur motstånd framställdes under 2024 jämfört med tidigare år. Det visar på ett mer konfrontativt motstånd där respekt efterfrågas direkt

snarare än subtilt. Användningen av en hårdare retorik möjliggör också ett starkare motstånd. De inflytelserika diskurserna kring vad som är önskvärt har förändrats, till exempel: ingen “böjd rygg” och att man bör skicka protester mot bulgariska krav (Axelsson & Qvarsebo, 2017, s.134). Jämfört med tidigare uttalanden där fokus låg på diplomatiska förhandlingar och tystnad är avsikten nu att framställa motståndet öppet och konfrontativt. Detta leder till konstruktionen av en ny tillvaron och ett nytt vetande för hur motstånd bör framställas. Diskurserna som används är mer direkta och kritiska. Detta kan vidare tolkas som att en ny sanning etableras i framställningen av motstånd, nämligen att protestera tillbaka (Axelsson & Qvarsebo, 2017, s.132-133).

5.2.3 Motstånd genom etablering av offerskap

Mickoski har framställt motstånd mot grundlagsändring som ingår i det franska förslaget. Han kräver en omförhandling av detta förslag eftersom han anser att de bulgariska kraven utgör diktat och ultimatum. Därför vill han inkludera makedonska krav i avtalen som en form av motstånd (Faktor, 2024). Mickoski beskriver de bulgariska krav på följande sätt: “För mig är detta diktat. Om detta är villkoret för att Nordmakedonien ska fortsätta förhandla- då nej, tack [...]”. Vidare tillägger han att : “Det är nog med dubbla standarder på bekostnad av den lilla stat som ligger i hjärtat av Balkan” (360 Stepeni, 2024). Dessa två citat kan analyseras med hjälp av Foucaults begrepp makt som motstånd. Avsikten med motståndet har förändrats genom att Mickoski konfronterar direkt de bulgariska kraven och vill förändra maktförhållandena. Syftet med motståndet är att ställa krav tillbaka. En möjlig analys är att statsministern använder en annan motståndsstrategi, där motståndet framställs genom att etablera ett offerskap (Börjesson & Rehn, 2009, s. 93-94). Genom formuleringar som “på bekostnad av det lilla landet” skapas en diskurs där Nordmakedonien framställs som ett offer, vilket i sin tur legitimerar ett starkare motstånd.

5.3 Motstånd eller acceptans gällande grundlagsändring

I detta avsnitt presenteras resultaten samt analysen av de politiska uttalandena gällande teman: *motstånd eller acceptans gällande grundlagsändring*. De tre statsministerns olika eller liknande perspektiv på hur motstånd framställs kommer att presenteras och jämförelser mellan dem kommer att göras.

5.3.1 Diskursen om acceptans för makedonsk grundlagsändring

År 2021 när Zaev var statsminister framställdes inget tydligt motstånd mot det bulgariska kravet att erkänna den bulgariska minoriteten i Nordmakedoniens konstitution. Däremot betonade Zaev sin ståndpunkt och förklarade varför den bulgariska minoriteten bör inkluderas i konstitutionen genom att säga:

Från början har regeringens inställning varit att vi måste öppna grundlagen innan vi ansluter oss till EU. En av orsakerna är de minoritetsgrupper som lever här och som måste inkluderas [...] Vi är ett öppet samhälle, ett europeiskt land och vi kommer att följa exemplet från de europeiska länderna (TV21, 2021).

Vidare säger Zaev att det är Bulgariens rätt att avgöra om de vill tillämpa reciprocitet:

Det är Bulgariens rättighet. Det är alltid bra att ha ömsesidighet, men inblandning i grannländernas inre angelägenheter är inget vänskapligt budskap. Det är upp till dem. Jag är för grundlagsändring eftersom det är vårt behov, inte för att Bulgarien kräver det [...] (360 Stepeni, 2021).

Dessa uttalanden visar att det finns en viss acceptans för att erkänna den bulgariska minoriteten i den makedonska grundlagen. Däremot kan Zaevs uttalanden om att inte ändra grundlagen för att Bulgarien kräver det förstås som en form av motstånd. En diskurs växer fram i hans uttalande där yttre och främmande krav omformuleras till egna, inre ståndpunkter. Detta skapar i sin tur ett vetande där grundlagsändringar ses som inre beslut snarare än yttre påtryckningar. På detta sätt konstrueras ett strategiskt motstånd, samtidigt som acceptans uttrycks genom att neutralisera det främmande kravet. Denna strategi kan analyseras vidare med hjälp av begreppet inre gränsdragning. Inom Zaevs diskurs skapas en gränsdragning där den bulgariska minoriteten erkänns som en del av det makedonska samhället (Campbell & Bleiker, 2021, s. 208-209). Detta bidrar till en starkare vilja att ytterligare inkludera den bulgariska minoriteten i Nordmakedonien.

År 2023 fortsatte statsministern Kovacevski att uttrycka acceptans för erkännandet av den bulgariska minoriteten i grundlagen. Enligt honom är Nordmakedonien ett mångkulturellt

samhälle där alla människor ska ges lika möjligheter till personliga och professionella framgångar (360 Stepeni, 2023). Under denna period inleddes processen för grundlagsändringar via ett utskott, där Kovacevski uppmuntrade parlamentsledamöterna att rösta för förändringen. I sitt tal säger han: “Denna förändring hotar inte den makedonska identiteten, utan förändringen görs för att stärka minoriteternas rättigheter enligt Köpenhamnskriterierna för EU-medlemskap” (Jovanoski, 2023). Kovacevski betonar vidare: “[...] om man röstar emot, är detta på grund av egenintresse, medan om man röstar för blir det direkt en röst för EU” (Jovanoski, 2023). Trots detta röstade majoriteten av parlamentsledamöterna nej till förslaget. Kovacevski kommenterade detta som en stor förlust som har orsakats av partiet VMRO-DPMNE (Petrovski, 2023). Kovacevskis uttalanden kan tolkas som en fortsättning på samma diskurs som Zaev tidigare har framfört. Detta leder till etablerad kunskap där den bulgariska minoriteten uppfattas som önskvärd att inkluderas i den makedonska grundlagen (Axelsson Qvarsebo, 2017, s. 134). Till skillnad från Zaevs uttalanden framställer Kovacevski inget tydligt motstånd mot detta krav. Istället riktar han motstånd mot inhemska aktörer såsom partiet som röstade emot förändringen. Genom att framställa dessa aktörer som hinder för EU- integration använder han detta perspektiv för att legitimera sitt motstånd.

5.3.2 Diskursen om makedonska respektive bulgariska minoriteter

De politiska uttalandena från nuvarande statsministern Mickoski visar ett tydligt motstånd mot ändringar i den makedonska grundlagen. I ett uttalande säger han: “Jag kommer inte att rösta för, det kommer inte att hända. Jag kommer inte att rösta förrän Bulgarien har fullgjort sina åtaganden att respektera alla minoritetsrättigheter” (Stojanovska, 2025). Mickoskis uttalanden från år 2024 visar på en förändring genom att koppla grundlagsändringen med ett konkret krav. Av citatet nedan framgår att Mickoski framställer sitt motstånd mot grundlagsändringen genom att ställa krav på respekt för de rättigheter för makedonska minoriteter i Bulgarien:

[...] Vi ifrågasätter inte rätten att de känner sig som bulgarer. Men låt oss nu se vad som har hänt i historien hos vår östra granne. Om vi går tillbaka till det tidiga 40- och -50 talet kan vi se utifrån folkräkningarna att flera hundra tusen medborgare hos vår östra granne deklarerar sig som makedonier [...] Det som bulgariska myndigheterna gör tack vare politikens inverkan är att de tar bort och upphäver deras rättigheter

vilket leder till frustration och tyst assimilering av makedonierna i västra delen av Bulgarien, i Pirin Makedonien, och det är sorgligt att det fortsätter även på 2000- talet (Kanal 5, 2024).

Citatet kan förstås som att en ny diskurs formas i framställningen av motstånd mot det bulgariska kravet på grundlagsändring jämfört med förra statsministerns uttalanden. Detta leder till att ett nytt kunskapsobjekt produceras, i detta fall de makedonska minoritetsrättigheterna i Bulgarien. De rättigheter för makedonska minoriteten blir ett verktyg för att utöva motstånd och legitimera motståndet mot godkännandet av den bulgariska minoriteten i grundlagen (Axelsson & Qvarsebo, 2017, s. 132-133). Den nya dominerande diskursen handlar således om att kräva ömsesidighet och skapa en bild av att den makedonska minoriteten i Bulgarien är förtryckt. Genom denna diskurs konstrueras subjektet "den makedonska minoriteten i Bulgarien" i motsats till subjektet "den bulgariska minoriteten i Nordmakedonien". Detta leder till att ett nytt vetande etableras, vilket skapas genom Mickoskis framställning av motstånd. På grund av vetande vill Mickoski inte fortsätta med en dubbelmoralisk politik, utan istället ställa krav på att den makedonska minoriteten i Bulgarien får rätt att organisera sig i icke-statliga organisationer (Plus Info, 2024).

6 Diskussion

Utifrån denna studie kan motstånd framställas genom olika diskurser som formas genom språket hos de tre statsministrarna. Resultatet visar att skyddandet av makedonsk nationell identitet är centralt, men att olika motståndsstrategier används i framställningen av motståndet. Utifrån resultatet kan man urskilja två motståndsstrategier: en diplomatisk och en mer konfrontativ och kritisk. Utifrån Foucaults perspektiv framställs motståndet genom diskursiv praktik vilket leder till att etablerandet av ett vetande som legitimerar motståndet mot de bulgariska kraven. Detta möjliggörs av antagandet att makten är produktiv, vilket innebär att motståndet kan uppstå där det finns makt. Makten i detta fall är de bulgariska kraven. Diskurserna för motstånd skiljer sig mellan de tre statsministrarnas perspektiv. Vid jämförelsen mellan Zaevs och Kovacevskis uttalanden är det svårt att se en förändring i hur motståndet framställs. Detta på grund av att de har liknande ideologisk bakgrund samt upprätthåller samma diplomatiska strategi genom diskurserna. Däremot kan en tydlig förändring urskiljas i framställningen av motståndet under år 2024 eftersom Mickoskis

motståndstrategi är mer konfrontativ och kritisk. Det formas nya diskurser med en mer nationalistisk karaktär för att skydda den nationella identiteten till skillnad från de två statsministerns diskurs som fokuserar på självbestämmanderätten. Denna förändring förekommer även i frågan om grundlagsändring där Mickoski ställer krav tillbaka. Detta kan tolkas som att de diskurser som används av Mickoski bidrar till etableringen av ett nytt vetande som legitimerar motståndet.

De olika diskurserna och motståndstrategierna för att framställa motstånd mot de bulgariska kraven kan användas för att förstå och reflektera över hur Nordmakedoniens EU-process har utvecklats över tid. Fram till år 2024 präglades utvecklingen av framåtriktad och optimistisk inställning med en närmare relation med Bulgarien och en vilja till kompromiss. Detta ledde till att vägen mot EU framstår som tydligare eftersom det fanns acceptans för att ändra i grundlagen och godkänna den bulgariska minoriteten. Idag råder det en status quo och en ökad kritik mot de bulgariska kraven framställs genom en mer konfrontativ motståndstrategi. Detta kan innebära en risk för försämrade EU-integration på grund av den konfrontativa motståndstrategin. Konfrontativa uttalandena kan uppfattas som provocativa av Bulgarien, vilket kan leda till hårdare motstånd från Bulgariens sida. Detta kan leda till svårighet att hitta en gemensam lösning inom närmaste framtid.

Denna studie bygger vidare Jekic (2024) resultat om ontologisk säkerhet genom att analysera de nya statsministerns perspektiv i framställningen av motstånd. Dessa perspektiv fokuserar på att skydda den nationella identiteten för att säkerställa ontologisk säkerhet. I de politiska uttalandena beskrivs den nationella identiteten som en källa till ontologisk osäkerhet eftersom den är hotad av de bulgariska kraven. Jekic (2024) har konstaterat att stödet till EU i Nordmakedonien har minskat på grund av den ontologiska osäkerheten. Detta bekräftas av resultaten i denna studie eftersom utvecklingen av EU-processen har försämrats på grund av det större motstånd som framställs idag. Ett annat perspektiv som bidrar vidare till Jekic studie är användningen av diplomatiska motståndstrategier av de två tidigare statsministrarna Zaev och Kovacevski. Resultaten visar att den ontologiska osäkerheten inte behöver leda till minskat stöd för EU eller att processen förvandlas till hot. Istället kan motstånd framställas på ett diplomatiskt sätt som skyddar identiteten utan att vara konfrontativ. Detta innebär att ontologisk säkerhet kan förstärkas genom att skydda nationell

identitet med diplomati och inte nödvändigtvis med hotfulla diskurser gentemot de bulgariska kraven.

Den metod som användes i studien är kvalitativ innehållsanalys vilket medför begränsningar som kan ha påverkat analysen av materialet. Analysen kräver subjektiv tolkning av motstånd, vilket kan leda till att vissa perspektiv utesluts eller att alternativa tolkningar osynliggörs. För att minska risken för subjektiva tolkningar har hela analysprocessen beskrivits, inklusive hur data samlades och hur kodningen genomfördes. En annan begränsning är svårigheten att generalisera resultaten eftersom urvalet var begränsat till uttalanden från tre statsministrar. Metoden var däremot lämplig för att identifiera nyckelord och därefter skapa de tre övergripande temana. Det är också viktigt att förstå de politiska uttalandena i relation till den kontext som rådde under tiden som undersöktes. För att stärka transparensen har relevant citat från de politiska uttalanden valts. En annan metod för dataanalys som kunde ha använts är diskursanalys. Denna metod valdes inte eftersom diskursanalys ansågs vara komplex för att genomföra inom den begränsade tidsramen. Kvalitativ innehållsanalys bedömdes vara enklare och kunde användas som grund för att analysera vidare utifrån de teoretiska begrepp.

En fråga som väckts under skrivprocessen är hur Bulgarien framställer sitt motstånd mot Nordmakedoniens EU-medlemskap genom de krav som ställs. Denna forskningsfråga kan vara intressant för vidare forskning. Genom att analysera bulgariska politiska uttalanden gällande Nordmakedoniens EU-medlemskap kan man få en helhetsbild om hur motstånd framställs också i Bulgarien. En annan alternativ forskningsfråga är hur makt framställs genom krav kopplade till EU-medlemskap. Det kan vara intressant att undersöka en annan tidsperiod i Nordmakedoniens EU-process, exempelvis året då Nordmakedonien ansökte om EU-medlemskap. Detta för att jämföra med dagsläget och identifiera förändringar. För att genomföra en sådan studie skulle diskursanalys kunna användas som metod. Denna vidare forskning kan bidra till forskningsfältet om identitet, ontologisk säkerhet och självbestämmande och bredda resultaten från denna studie genom att inkludera fler perspektiv. Samtidigt kan en sådan studie öka förståelsen för förhandlingarna mellan Nordmakedonien och Bulgarien om EU-medlemskapet. Den ökade förståelse kan bidra till förbättrade relationer mellan länderna och slutligen påverka Nordmakedoniens EU-anslutningsprocess positivt.

7 Källförteckning

Axelsson, T., & Qvarsebo, J. (2017). *Maktens skepnader och effekter: Maktanalys i Foucaults anda*. Studentlitteratur.

Boreus, K., & Kohl, S. (2018). Innehållsanalys. I G. Bergström & K. Boreus (Red), *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* (s.49-89). Stockholm: Liber.

Börjesson, M., & Rehn, A. (2009). *Makt*. Stockholm: Liber.

Brey, T. (2023, 30 augusti). *North Macedonia: How long before it can join the EU?* DW. Hämtad 08 maj 2025, från <https://www.dw.com/en/north-macedonia-how-long-before-it-can-join-the-eu/a-66668402>

Brunnbauer, B. (2022). Side Effects of “Phantom Pains”: How Bulgarian Historical Mythology Deralis North Macedonia's EU Accession. *Comparative Southeast European Studies*, 70(4), s.722-739. <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/soeu-2022-0064/html>

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (Tredje upplagan). Stockholm: Liber.

Campbell, D. & Bleiker, R. (2021). Poststructuralism. Dune et al, *International Relations Theories* (s.197-219). Oxford: Oxford University Press.

Dambrauskas, K., & Baradziej, E. (2022). “Don’t tell me that I don't exist”: The construction and practice of Macedonian national identity. *Anthropology of East Europe Review*, 38(1) <https://doi.org/10.14434/AEER.V37I1.32023>

Đukanović, D. (2019). North Macedonia and its Neighbours: Challenges and Perspectives. *Croatian International Relations Review*, 25(85), 90–114. <https://doi.org/10.2478/cirr-2019-0007>

Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., & Kyngäs, H. (2014). Qualitative Content Analysis: A Focus on Trustworthiness. *SAGE Open*, 4(1).

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2158244014522633>

Hristovska, V. M. (2018). Македонскиот идентитет во услови на глобализацијата [Makeodonsk identitet i en globaliserad kontext]. *Филолошки студии* 16(1), 43-64.

<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=696027>

Jekic, A. (2024). Ontological Security Dynamics in the EU Accession Process of North Macedonia. *Journal of Regional Security*, 19(2), s.159–184.

<https://doi.org/DOI: 10.5937/jrs19-49142>

Kamberi, D. (2023). An overview of the dispute between North Macedonia and Bulgaria through the optic of international law. *Justicia International Journal of Legal Sciences* 11(19-20), s.69-75. Hämtad från

<https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=1226081>

Mitzen, J. (2006). Ontological Security in World Politics: State Identity and the Security Dilemma. *European Journal of International Relations*, 12(3), 341–370.

<https://doi.org/10.1177/1354066106067346>

Nancheva, N. (2013). *Transforming identities in Europe: Bulgaria and Macedonia between Nationalism and Europeanization* [Doctoral dissertation, University of Westminster].

Westminster Research.

https://westminsterresearch.westminster.ac.uk/download/6b906a2e237161f22e997a432e485feab6c123b70c7eaf5306e058e3beaa5999/1920124/Nevena_NANCHEVA.pdf

Panov, M., Cacanovska, R., & Angelovska-Panov, M. (2021). Macedonian Nation Between Self-Identity and Euro-Atlantic Integrations: Implications of the agreements with Bulgaria and Greece. I Radeljic, B & Gonzalez-Villa, C. (Red.), *Researching Yugoslavia and its Aftermath*, (s.223-252). Springer.

https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-70343-1_11

Portal, L. (2024, 26 februari). *The struggle of North Macedonia for EU accession: Gazing at the 2024 elections*. Blue Europe.

<https://www.blue-europe.eu/analysis-en/short-analysis/the-struggle-of-north-macedonia-for-eu-accession-gazing-at-the-2024-elections/>

Sköldberg, K. (2014). *Maktens många ansikten. Teorier och idéer om makt under två och ett halvt tusen år*. Studentlitteratur.

Vasilevska, L. (2018). Ensuring international respect for the fundamental human right of people to self-determination. I International conference “Human rights and challenges” dedicated to the 70th anniversary of Universal Declaration of Human rights, Caucasus International University Tbilisi, Georgia. Hämtad från UKLO EPrints repository.

<https://eprints.uklo.edu.mk/id/eprint/3758/1/Larisa%20Vasileska%20-%20Self-determination%20paper%20Georgia.pdf>

Vaismoradi, M., Jones, J., Turunen, H., & Snelgrove, S. (2016). Theme development in qualitative content analysis and thematic analysis. *Journal of Nursing Education and Practice*, 6(5), s.100-110. <https://doi.org/10.5430/jnep.v6n5p100>

Vetenskapsrådet. (2024, 2 oktober). *Etik i forskningen och god forskningssed*.

<https://www.vr.se/uppdrag/etik/etik-i-forskningen.html>

Zweers, W. (2024, 16 december). *North Macedonia's EU path: Challenges and opportunities in 2025*. Clingendael. Hämtad 8 maj 2025, från

<https://www.clingendael.org/publication/north-macedonias-eu-path-challenges-and-opportunities-2025>

Källförteckning för materialet

360stepeni. (2022, september 2). Добро е да влезат и други народи во Уставот, има држави во ЕУ кои имаат и по 25, смета Ковачевски. [Det är bra att andra folk ingår i grundlagen, det finns länder i EU som har upp till 25, anser Kovacevski].

<https://360stepeni.mk/dobro-e-da-vlezat-i-drugi-narodi-vo-ustavot-ima-drzhavi-vo-eu-koi-imaat-i-po-25-smeta-kovachevski/>

360stepeni. (2022, maj 18). Ковачевски: Сите членки на ЕУ ја оправдуваат уцената од Бугарија со историја. [Kovacevski: Alla EU länder rättfärdigar Bulgariens utpressning med historien].

<https://360stepeni.mk/kovachevski-site-chlenki-na-eu-ja-opravduvaat-utsenata-od-bugarija-so-istorija/>

360stepeni. (2021, juli 26). Заев: И да сакаме, не можеме утре да ги вметнеме Бугарите во Уставот. [Även om vi vill, vi kan inte imorgon inkludera bulgarerna i grundlagen].

<https://360stepeni.mk/zaev-i-da-sakame-ne-mozheme-utre-da-gi-vmetneme-bugarite-vo-ustavot/>

360stepeni. (2024, september 26). Се испраќа лоша порака кон македонските граѓани, само се изживуваат врз нас – Мицкоски за одвојувањето на С Македонија и Албанија од патот кон ЕУ. [Ett dåligt budskap skickas till de makedonska medborgarna, de bara utnyttjar oss - Mickoski om avskiljningen av Nordmakedonien och Bulgarien från vägen mot EU].

<https://360stepeni.mk/se-ispraka-losha-poraka-kon-makedonskite-gragani-samo-se-izzhivuvata-vrz-nas-mitskoski-za-odvojuvaneto-na-s-makedonija-i-albanija-od-patot-kon-eu/>

Sancarevic, O. (2020, november 6). Бугарија денеска ја блокираше Македонија во Европската Унија. [Bulgarien blockerade idag Makedonien i Europeiska unionen]. *Telma*.

<https://telma.com.mk/2020/11/06/бугарија-денеска-ја-блокираше-македо/>

Damcevska, M. (2022, juni 23). Ковачевски го отфрли францускиот предлог: Во ваква форма не е прифатлив за мене и за граѓаните на РСМ. [Kovacevski avvisade franska förslaget: I denna form är den oacceptabelt för mig och för medborgarna i Nordmakedonien]. *Sloboden pecat*.

<https://www.slobodenpecat.mk/kovachevski-go-otfrli-francuskiot-predlog-vo-vakva-forma-ne-e-prifatliv-za-mene-i-za-gragjanite-na-rsm/>

Faktor portal. (2024, september 16). МИЦКОСКИ НАЈАВИ ДЕМАРШ ДО БУГАРИЈА: Нема веќе меѓународна политика и дипломатија со свиткана кичма. [Mickoski meddelade en demarsch till Bulgarien: Det finns inte längre internationell politik och diplomati med böjd rygg].

<https://faktor.mk/mickoski-najavi-demarsch-do-bugarija-nema-vekje-megjunarodna-politika-i-diplomatija-so-svitkana-kichma>

Faktor portal. (2024, juli 1). „ЗА ДИКТАТИ И УЛТИМАТУМИ НЕ ПРЕГОВАРАМЕ“: Мицкоски за договорот од Преспа и за договорот со Бугарија. [För diktat och ultimatum förhandlar vi inte: Mickoski om Prespa avtalet och avtalet med Bulgarien].

<https://faktor.mk/za-diktati-i-ultimatumi-ne-pregovarame-mickoski-za-dogovorot-od-prespa-i-za-dogovorot-so-bugarija>

Faktor Portal. (2021, maj 17). ЗАЕВ ДО ЕВРОПСКАТА УНИЈА - ни должите, најдолго од сите земји, дури 16 години чекаме влез. [Zaev till Europeiska unionen- ni är skyldiga till oss, vi väntar längst, 16 år väntar vi för ingång].

<https://faktor.mk/zaev-do-evropската-unija---ni-dolzite-najdolgo-od-site-zemji-duri-16-godini-chekame-vlez>

Fokus. (2020, november 17). Zaev: Бугарија не се однесува европски, isporacha gest koj ne pokazhuva ni prijatelstvo ni bratstvo. [Zaev: Bulgarien uppträder inte europeiskt, de har levererat en gest som varken visar vänskap eller broderskap].

<https://fokus.mk/zaev-bugarija-ne-se-odnesuva-evropski-isporacha-gest-koj-ne-pokazhuva-ni-prijatelstvo-ni-bratst>

Jovanoski, Z. (2023, juli 25). Ковачевски ги образложи уставните измени: Ако се гласа „против“, тоа е поради личен интерес, гласот „за“ е за ЕУ. [Kovaceski förklarade de konstitutionella förändringarna: Om man röstar “emot” så är det på grund av egenintresse, rösten “för” är för EU]. *360 stepeni*.

<https://360stepeni.mk/kovachevski-gi-obrazlozhi-ustavnite-izmeni-ako-se-glasa-protiv-toa-e-poradi-lichen-interes-glasot-za-e-za-eu/>

Kanal 5 (2022, januari 15). Ковачевски: Нема разговори за македонскиот идентитет, тој е темел на народот и државата. [Kovacevski: Det finns inga samtal om den makedonska identiteten, det är grunden för folket och staten].

<https://kanal5.com.mk/kovachevski-nema-razgovori-za-makedonskiot-identitet-toj-e-temel-na-narodot-i-drzhavata/a511964>

Kanal 5 (2024, juni 26). Мицкоски: Подготвени сме за разговор, не е добрососедство ако едната страна е понижена. [Mickoski: Vi är redo för samtal, det är inte en god grannsamja om den ena sidan är nedvärderad].

<https://kanal5.com.mk/mickoski-podgotveni-sme-za-razgovor-ne-e-dobrososedstvo-ako-edna-ta-strana-e-ponizhena/a646634>

Libertas. (2022, april 10). Оптимизам за деблокада на евроинтеграциите во време кога проширувањето на ЕУ станува геостратешко прашање. [Optimism för avblockeringen av eurointegrationer i en tid då EU:s utvidgning blir en geopolitisk fråga].

<https://libertas.mk/optimizam-za-deblokada-na-evrointegraciite-vo-vreme-koga-proshiruva-et-o-na-eu-stanuva-geostrateshko-prasha-e/>

Mitrovska, M. (2020, december 14). ВИДЕО | Заев за Бугарија: Идентитет невозможно е да биде предмет на преговори, ние никогаш нема да се откажеме од нашето право на самоопределување. [Zaev om Bulgarien: Det är omöjligt att identiten kan vara föremål för förhandlingar, vi kommer aldrig ge upp vår rätt till självbestämmande]. *Слободен печат*.

<https://www.slobodenpecat.mk/video-zaev-za-bugarija-identitet-nevozmozhno-e-da-bide-pre>

[dmet-na-pregovori-nie-nikogash-nema-da-se-otkazheme-od-nasheto-pravo-na-samoopredeluvane/](#)

Petrovski, M. (2023, december 18). За власта сите се криви освен власта: Морало прво Бугари во Устав, а после ќе се средувала корупцијата. [För regeringen är alla skyldiga förutom regeringen: Först måste bulgarer vara i grundlagen och efteråt ska korruptionen åtgärdas]. *Алфа*

<https://alfa.mk/za-vlasta-site-se-krivi-osven-vlasta-moralo-prvo-bugari-vo-ustav-a-posle-ke-se-sreduvala-korupcijata/>

Plusinfo. (2024, oktober 18). Буграија да ја советувате за човекови права, а не Македонија, Мицкоски жестоко возврати на изјавите на Јотова. [Att råda Bulgarien om mänskliga rättigheter, inte Nordmakedonien. Mickoski svarade stark på Jotovas uttalanden]. <https://plusinfo.mk/bugari-a-da-a-sovetuvate-za-chovekovi-prava-a-ne-makedoni-a-mickoski-zhestoko-vozvrat-na-iz-avite-na-otova/>

Plusinfo. (2025, januari 23). Македонското прашање не е затворено - Не сме во ЕУ, македонците во Бугарија немаат права „Верувајте во нас, никогаш нема да ве засрамиме“. [Makedonska frågan är inte stängt- Vi är inte EU, makedonierna i Bulgarien har inte rättigheter “Tro på oss, vi kommer aldrig skämma ut er”]. <https://plusinfo.mk/makedonskoto-prasha-e-ne-e-zatvoreno-ne-sme-vo-eu-makedoncite-vo-bugari-a-nemaat-prava-veruva-te-vo-nas-nikogash-nema-da-ve-zasramime/>

Skopje 1.mk. (2025, february 20). Русија го негира украинскиот идентитет, исто како што Бугарија прави со македонскиот – што со нас?!, ги праша Мицкоски во Вашингтон. [Ryssland förnekar den ukrainska identiteten, precis som Bulgarien gör med den makedonska- vad händer med oss?! frågade Mickoski i Washington]. <https://skopje1.mk/archives/322263>

Stojanovska, I. (2025, mars 14). Мицкоски: Не гласам уставни измени под притисок, со лигавење како полжави не се стигнува далеку. [Mickoski: Jag röstar inte för konstitutionella ändringar under press, med att slingra sig som sniglar kommer man inte långt]. *Kanal 5*.

<https://kanal5.com.mk/mickoski-ne-glasam-ustavni-izmeni-pod-pritisok-so-ligavenje-kako-polzavi-ne-se-stignuva-daleku/a689458>

TV21. (2020, november 17). Заев: Ова е најголем пораз досега за ЕУ, тешко ми паѓа, ова е голема неправда која не е желба на бугарскиот народ. [Zaev: Detta är det största nederlaget hittills för EU, det är svårt för mig, detta är en stor orättvisa som inte är det bulgariska folkets önskan].

<https://mk.tv21.tv/zaev-ova-e-najgolem-poraz-dosega-za-eu-teshko-mi-paga-ova-e-golema-neppravda-koja-ne-e-zhelba-na-bugarskiot-narod/>

TV21. (2021, mars 9) „Ќе го отвориме Уставот не само за Бугарите, туку и за други етнички заедници“, рече Заев. [“Vi kommer att öppna grundlagen även för andra etniska grupper, inte bara för bulgarerna”, sa Zaev].

<https://mk.tv21.tv/ke-go-otvorime-ustavot-ne-samo-za-bugarite-tuku-i-za-drugi-etnichki-zaednitsi-reche-zaev/>

